

DELAVSKA POLITIKA

GLASILO SOCIALISTIČNE STRANKE JUGOSLAVIJE.

Uredništvo je v Mariboru,
Ruška cesta 5, poštni predal 22.

Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22.
Ljubljana VII, Zadržni dom.

Izhaja vsako sredo in soboto.

Naročnina za državo SHS znaša mesečno 10 Din, za ino-
zemstvo mesečno 15 Din.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene
delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. De-
belo tiskana beseda stane 1.— Din. Malih oglasov trgovskega
značaja, stane beseda 1.— Din. V oglašnem delu stane pe-
titna enostolpna vrsta 1.50 D. Pri večjem številu objav popust.
Čekovni račun: 14.335. — Reklamacije se ne frankirajo.

Štev. 39.

Sreda 16. maja 1928.

Leto III.

Stanovanjska zaščita po novem stano- vanjskem zakonu.

1. Katera stanovanja so podvrže-
na omejitvam stanovanjskega zakona
glede odpovedi in glede določanja na-
jemnine?

- Vsa stanovanja, obstoječa iz ene
sobe;
- stanovanja, obstoječa iz dveh
sob, ako v njih stanujeta najmanj dve
osebi;
- stanovanja, obstoječa iz treh
sob, ako v njih stanuje rodbina, ob-
stoječa iz najmanj treh članov.

Za sobe se ne računajo: kuhinja,
prednja soba, hodnik, jedilna shram-
ba, inštalirana kopalnica in sobica za
posle.

2. Katere hiše so izvzete od ome-
jitev po tem zakonu?

Kakor doslej, hiše, ki so last dr-
žave, samouprav, verskih institucij,
občekoristnih naprav, milodarnih u-
stanov, revnih invalidov ali njihovih
vdov ter praviloma eno stanovanje
v hišah malih lastnikov, ki razen hiše
nimajo druge imovine.

3. Kateri najemniki so zaščiteni po
sedanjem stanovanjskem zakonu?

V tem oziru stanovanjski zakon
ni jasn. Nekateri so mnenja, da so po
novem zakonu zaščiteni samo oni
najemniki, ki so bili zaščiteni do se-
daj. Toda dotičniki izpregledajo, da
so po čl. 2 podvržena omejitvam brez
izjeme vsa stanovanja do treh sob,
ako v njih prebiva dovoljno število
ljudi in da so od prejšnjega zakona
ostale v veljavi samo določbe čl. 2.,
8. in 10., ne pa tudi določba čl. 9., ki
je omejevala stanovanjsko zaščito na
gotove vrste najemnikov (n. pr. dr-
žavne uslužbenke, upokojenke, de-
lavce, zasebne uradnike s plačo do
3000 Din mesečno itd.).

4. Iz katerih razlogov se sme od-
povedati tudi zaščiteni stanovanje.

- Če je stanovanje hišnemu go-
spodarju ali njegovim oženjenim o-
trosom potrebno za osebno prebiva-
nje ali če mora v ta namen svoje sta-
novanje razširiti;
- če je treba staro hišo podreti,
da se zgradi nova;
- če ostane najemnik dva mese-
ca v zamudi s plačilom najemnine;
- če najemnik stanovanje kvari
na škodo gospodarja;
- če žive najemnik ali njegovi
domačini pohujšljivo ali s svojim po-
našanjem otežkočajo drugim stano-
valcem prebivanje v hiši;
- če najemnik razžali lastnike ali
njegove odrasle domačine, ne da bi
bil k temu izzvan.

5. Kako visoko najemnino sme
hišni gospodar zahtevati za zaščite-
no stanovanje?

Desetkrat večjo od čiste najemni-
ne, ki se je za stanovanje plačevala
dne 1. julija 1914, krone računano
za dinarje. (Če je znašala mesečna či-
sta najemnina 1. julija 1914 20 kron,
znaša sedanja mesečna najemnina
10×20 dinarjev, to je 200 dinarjev.)

6. Katera ugodnost velja za Ljub-
jano?

Za stanovanja, ki ne odgovarjajo
občim gradbenim in najvažnejšim hi-
gijskim zahtevam, hišni gospodar ne
sme zvišati najemnine, ki jo je najem-
nik plačeval do aprila letošnjega le-
ta, dokler stanovanja ne izboljša in ne
postavi v pravilno stanje. Mestni ma-
gistrat ima na zahtevo najemnika u-
gotovi, ali stanovanje odgovarja
gradbenim in higijskim zahtevam.

7. Kaj je s podnajemniki?

Podnajemniki so — kakor doslej
— dopustni s pristankom hišnega go-
spodarja, ki ima pravico zahtevati
20—30 odstotkov podnajemnine.

8. Ali so sodne odpovedi za mesec
maj letošnjega leta veljavne, ako na-
jemnik zoper odpoved ni vložil ugo-
vorov?

Take odpovedi so izgubile velja-
vo, ako gre za stanovanje, zaščiteni
po tem zakonu.

9. Do kdaj se morajo najemniki
stanovanj, ki po tem zakonu niso več
zaščiteni, izseliti, ako jim je bilo sta-
novanje odpovedano za 1. maj?

- Če gre za stanovanje, obstoje-
če iz štirih ali več sob, do 1. junija t. l.;
- če gre za manjša stanovanja, do
1. julija t. l.

10. Ali so dogovori glede najemni-
ne, ki presega desetkratno pred-
vojno najemnino, veljavni?

Taki dogovori niso veljavni, ako
more najemnik kakorkoli dokazati,
da jih je sklenil pod predpostavko,
da stanovanjski zakon ne bo podalj-
šan.

11. Ali so poravnave, sklenjene
med najemniki in hišnimi gospodarji
glede izselitve v gotovem terminu po
1. maju veljavne?

Take poravnave niso veljavne,
ako more najemnik kakorkoli doka-
zati, da jih je sklenil pod predpo-
stavko, da stanovanjski zakon ne bo
podaljšan.

12. Katero oblastvo rešuje spore
po stanovanjskem zakonu?

Okrajno sodišče, o pritožbah pa
razsoja okrajno sodišče.

akcija je na višku in tisti, nad ka-
terimi se vse to v tako brutalni meri
izvaja, ste vi

rudarji.

Pa zakaj je to? Zato, ker ste vi
rudarji izpustili vodstvo svoje uso-
de iz rok in prepustili, da o nji od-
loča meščanski razred. Zato, ker ste
vi rudarji pozabili, da ste kot delovni
razred zase, ki mora voditi za svoj
obstoj neizprosni boj proti kapitali-
stičnemu razredu. Zato, ker ste po-
zabili, da ste sodrugi trpini vsi tisti,
ki vam je usojeno, da si morate s
težkim delom služiti svoj kruh. Zato,
ker ste vi rudarji pozabili, da je
razredni boj samo eden in kateri ne
more biti izvojevan od posameznika,
temveč samo od celote delovnega
razreda. Zato, ker ste pozabili, da
se more ta boj izvesti le potom raz-
redne strokovne organizacije, za
katero stoji poleg razredno izobra-
ženih borcev tudi močno gospodar-
sko ozadje. Zato, ker ste pozabili,
da je ta organizacija za rudarje
edino le Zveza rudarjev Jugoslavije.

Kaj sedaj storiti?

Mislimo, rudarji, da vam je ža-
lostna tragedija zadnjih 8 let dovolj
jasno pokazala, kam pripelje delav-
stvo strah, nevednost, glad in ne-
spoznanje sebe kot človeka, to je:
nevera v razredni boj.

Odprava plodu prepovedana.

V Ljubljani so aretirali vpoko-
jenega železničarja, ki se je bavil
z odpravljanjem nosečnosti. Senza-
cijsko so pisali o zadevi in obenem
povedali, da je mož nosil orodje, ki
ga je rabil pri svojem poslu, kar v
žepih, ne da bi se kdaj brigal za
desinfekcijo ali razkuženje svojih
instrumentov. Pri aretiranjem vpo-
kojencu so našli tudi seznam žena,
ki ga vabijo, da jih obišče, in sicer
žena iz različnih krogov družbe.

Tako so pisali, pa mirna Bosna,
čeprav mora v tej stvari tčati nekaj
več skrivnosti, važen razlog moral-
nega ali socialnega pomena ali pa
obojeja.

Predvsem moramo konstatirati,
da je pri nas veljaven že davno v
onem stoletju sklenjeni zakon, ki
prepoveduje odpravo človeškega
plodu, razen v slučajih, če je zdravje
ali življenje matere oziroma otroka
v nevarnosti. Ta zakon je bil sprejet
v dobi povsem drugačne takozvane
javne morale in pa s stališča, da je
pomnoženje človeškega materijala
potrebno zaradi gospodarskih inte-
resov držav in zaradi obrambe po-
litičnih enot, ki človeški materijal
rabijo le za izvajanje svoje volje.
Take zakone so v prvi vrsti dikti-
rale takratne potrebe vladajočih. V
teku dobe se je armada človeškega
materijala, ki naj služi navedenim
namenom, pomnožila, to je, tega
materijala je danes v obilici in nje-
gov socialni položaj v družbi se je
poslabšal tako silno, da delovna
oseba ni nikdar gotova svoje ekssi-
stence, ker ji vedno preti rajhujša
bolezen dobe, morilka delovnega
ljudstva, nezaposlenost, in z njo v
zvezi stradanje in hiranje. Niti pet-
deset odstotkov delavstva in na-
meščentva nima danes take ekssi-
stence, da bi lahko normalno pre-
hranjevalo in vzgajalo sebe, kaj šele
rodbino ali celo številno rodbino.

V glavnem se torej vsaj socialno
opravičeno, če že ne zakonito, go-
spodarsko šibkejše plasti branijo

Zatorej rudarji!

Ako smatrate, da je to krivica,
kar se danes dan za dnevom nad
vami izvaja, potem opustite malo-
dušnost, strah in alkoholizem; opu-
stite medsebojno sovraštvo, kleče-
plavstvo pred kapitalom. Poglejte
vaše žene in otroke, ki so blede in
lačni, a jim ne morete dati kruha. Po-
glejte vaše sotrpine, ki so postali ra-
di vaše skupne nezavednosti žrtve
brezposelnosti. Poglejte bilance
premogovnih družb in sprevideli
boste, da je ni rešitve izpod tega
suženjstva razen stroge in dosledne
razredne borbe potom strokovne or-
ganizacije Zveze rudarjev Jugosla-
vije.

Ne čakajte, ne zabavljajte, tem-
več vsi, ki še imate kakšne pomi-
sleke, otresite se jih, pojdite od
moža do moža, agitirajte, pristopite,
pridobivajte članstvo v strokovno
organizacijo Zveze rudarjev Jugo-
slavije in videli boste, da ste prišli
na pot, po kateri je edina možnost
vaše rešitve iz sedanjega bednega
položaja.

Zatorej na delo, zakaj edino v
delu za razredni boj je vaša rešitev.
Brez borbe ni zmage, brez požrtvo-
valnosti ni sadu.

Vsi v Zvezo rudarjev Jugoslavije.
Naj živi razredni boj!

velikega naraščaja. In kdo bi jim to
zameril, če ve, da pomeni današnja
doba po svojem socialnem značaju
dobo družbe, ki s svojo neusmilje-
nostjo in brutalnostjo povzroča hi-
ranje in zatiranje plemen, plasti člo-
veške družbe in celih narodov.
Vsakdo se boji biti oče ali mati no-
vih siromakov, o katerih ve, da bo-
do v bedi vzgojeni, fizično in morda
tudi duhovno slabi ter končno kljub
vsem drugim vrlinam v bedi hirali
in poginili.

To je velika moralna sila, ki iz-
podkopava stare nazore.

Železničar, ki se je bavil z od-
pravo plodu, bo kaznovan; kazno-
vane bodo pa tudi žene, ki so se
podvrgele operaciji. Vsi bodo kazno-
vani, toda socialne krivice s tem ne
bodo odpravljene.

Ne smemo pa misliti, da si dajo
odpravljati plod samo siromašne
žene s številnimi rodbinami.

Odprava plodu je skoro vedno
nevarna, če je ne izvrši veččak-
zdravnik. Mnogo žena trpi vse živ-
ljenje na posledicah odprave plodu,
če ni bila operacija pravilno izvrše-
na. Zlasti pa je smrtno nevarno za-
strupljenje z okuženim orodjem. —
Značilno je, da se pojavljajo danes
vedno številnejše krvavitve, ki so
vsaj do ene tretjine posledica ne-
srečnih operacij.

Po zakonu je torej odprava plodu
prepovedana in kaznjiva. Kljub temu
pa se vsak dan dogajajo poizkusi
odprave plodu. Ne bavijo se s tem
delom samo mazači, ampak tudi
strokovnjaki — proti dobremu pla-
čilu. Kdor ima dovolj denarja, si
lahko dovoli ta luksuz, če ne doma,
pa v inozemstvu; kdor je siromak,
pa leze v siromaštvo in v nadlego
sebi in drugim, ker mu zakon pre-
poveduje socialno nujno potrebno
pomoč.

Današnji položaj je torej tak, da
sme, kdor ima denar in bi lahko
vzdrževal rodbino, kršiti zakon, če-
prav ga ne sili k temu nujna sila,

Poziv rudarskemu delavstvu!

Že 10. leto se nahajamo v naši
novi državi. Mnogi so mislili, da pri-
de z narodnim tudi gospodarsko
osvobojenje našega naroda, osobito
delavstva. Ali varali so se vsi tisti,
ki si morajo v potu svojega obraza
svoj kruh služiti, da bo njih osvobo-
jenje izvedel meščanski razred.

Dolga doba teh let nam je po-
kazala nasprotno. Tistim, ki so s
svojimi žuljavimi rokami primorani,
da dan za dnevom s svojim delom
spravljajo v ravnovesje gospodar-
stvo vladajočega sistema, to je ka-
pitalizma, tistim, ki omogočajo,
da so dividende premogovnih pod-
jetnikov leto za letom večje, tistim,
ki z vedno večjim izčrpavanjem svo-
jih fizičnih sil izvajajo nadprodukcijo
premoga, tistim, ki dan za dnevom

izpostavljajo svoje življenje v ne-
varnost za dobiček kapitala, tistim
se danes vedno bolj znižujejo že
itak premajhne plače, tistih žene in
otroci stradajo in umirajo od lakote;
tistim, ki doprinašajo leto za letom
večje žrtve na žrtvenik Dela za ka-
pital, tistim jemlje vladajoči sistem
njih že priborjene socialno-politične
pravice; krši se njih šurni delavnik;
poslabšuje se starostno zavarovanje;
vprašanje staro- in novoupokojenec
še ni rešeno; rudarsko-varnostne
odredbe v rovih se ne upoštevajo;
stalnost zaposlitve je vedno bolj
ogrožena; danes delaš, jutri si že na
cesti. Zavarovanja zoper brezpo-
selnost ni. Podjetniki izmzgavajo
delavstvo vedno bolj in bolj v vseh
ozirih. Gospodarska in socialna re-

drugi pa, ki ga tarejo vsakdanje skrbi za kruh in preganja beda, pa je kaznovan.

Znanstveniki higijenske in socialno-politične vede se sicer mnogo bavijo s tem vprašanjem in mnogo jih je, ki stoje na stališču, da pomeni preštevilni blagoslov siromašnih slojev ruin človeštva. Zakoni so

produkt svoje dobe in nova doba zahteva novo moralno in nove zakone.

Zaradi tega smatramo tudi mi, da je v tem pogledu minimalno, kar zahtevamo, da se zakon prepovedi o odpravi plodu revidira in prilagodi današnjim razmeram. To je socialna naloga naših dni.

Odkritje nagrobnega spomenika s. dr. L. Periča.

V nedeljo, 13. maja 1928, je bil na ljubljanskem pokopališču pri Sv. Križu odkrit nagrobni spomenik prvemu socialističnemu županu v Ljubljani, sodruhu dr. L. Periču. — Bila je ta slavnost iskrena, brez ceremonij, brez meščanskega pompa, brez hinavskega zavijanja oči, brez zahrbtnosti, brez častikraje. Sestane sodrugov, prijateljev, ki v verni vdanosti poklonijo svojemu voditelju trenutek miselnosti, trenutek prostega časa, da pohite v preteklost in znova preudarijo, je-li so raynali prav, je-li so bila njihova dela usmerjena v socialističnem pravcu ali ne. **Bila so!** To je pokazalo odkritje spomenika. Prijatelji so povesetili svoje delo temu, da se postavi spomenik, prijatelji so se odzvali, **socialistična miselnost je zmagala in spomenik stoji.** Ali naj hvalimo mojstra-umetnika, ki je zasnoval načrt spomenika? Čemu, delo mu daje priznanje. Ali naj hvalimo one, ki so se udeležili odkritja? Čemu, srce jih je gnalo na grob onega, ki

je izšel iz njihovih vrst in delal zanje. Prav je poudaril **dr. Stanovnik:** »Ne samo, kar velevala mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan!« Sodrug dr. Perič je tako — delal. V imenu SSJ je govoril sodrug **Likar.** Kratek govor, brez fraz, brez olupšav, ideje **socializma** so s. dr. Periču omogočale, da je bil zvest delovnemu ljudstvu do — smrti. — SSJ je položila na grob svojega sodruga venec; toda ne glede na govor njenega člana, ne glede na venec, ki je krasil njegov grob, moramo reči: Misli ljubljanskih sodrugov so na dan odkritja nagrobnega spomenika sodr. Periču bile usmerjene le v eno: Zakaj je odšel, zakaj ga ni več! — Proletarci so bili navzoči, proletarci so se poslavljali, kar je bilo več, ni spadalo zraven! Mi pa, sodrug, ki smo ostali, razdelimo njegovo bogato dedščino: **Borba za pravice proletarijata je bila njegova in bo naša prva naloga tudi v bodoče!**

Dnevne novice.

Ženski shod v Ljubljani. V Ljubljani se je ustavila na svojem potovanju po vzhodni Evropi poznana združena delavka Jensfieldova. Ob tej priliki priredi Zveza delavskih žen in deklet v Ljubljani v četrtek, dne 17. maja 1928, ob 3. uri popoldne, v Mestnem domu javen ženski shod, na katerem poroča združica Jensfieldova. Dolžnost ljubljanskih sodrugov in sodružic je, da se shoda polnoštevilno udeležijo.

Atentator Strebinger.

Te dni je stal pred dunajskim deželnim sodiščem 24letni brezposelni Rihard Strebinger, ki je dne 26. novembra l. l. oddal več revolverskih streliv na dunajskega župana s. Seitzja za namenom, da ga ubije. Atentat se je na srečo izjalovil in sedaj je stal atentator pred sodiščem. Proces je trajal dva dni in je končal tako, da je dobil Strebinger 2 leti stroge ječe.

Ta proces ima več kot lokalni pomen, ki je do neke mere političen in ki je izrodek današnjih skrajno

nezdravih politično-gospodarskih razmer, kakor je izrodek atentator sam. Boj med kapitalom in delom, med buržuazijo ter proletarijatom, je vrgel v svoj vrtec mlado bitje, in mu pritiskal na čelo madež zločinstva, katerega se ne bo več znebil. Medtem so pravi zločinci tisti, ki jih kazni ne zadene!

Strebinger je bil rojen na Madžarskem. Tam je tudi do prevrata živel, potem prišel na Dunaj in tam je absolviral četrto meščansko šolo. Potem je postal praktikant in od tu dalje so se vrstili njegovi poklici, ki jih je kljub njegovi mladosti že več ko deset, s kinematografsko hitrostjo. Kakor je menjal Strebinger poklice, tako hitro je menjal tudi organizacije. Bil je »Frontkämpfer«, »Hakenkreuzler«, narodni socialist in zopet monarhist. Nobena reč se ga ni dolgo držala, kakor tudi delo ne. Zagovarja se, da se je čutil vedno od socialistov zasledovanega, potem se jezi nad slabimi razmerami, ki da so jih krivi socialisti. V zagovoru pravi, da sicer socialistične

stranke ne sovražijo, ampak samo njene voditelje, ki »ščuvajo«. Na s. Seitzja je hud samo radi tega, ker ni več vojaštva, češ, če bi imeli vojaštvo kot preje, bi mladi ljudje služili pri vojaki in stari bi prišli do služb! Pomanjkanja dela in da ni vojaštva v Avstriji, so po mnenju atentatorja vse socialisti krivi. Sodr. Seitz je kriv, da se baje na dunajski občini slabo gospodari, kar je obtoženec čital v meščanskih listih, katerih žrtev je postal, ki dnevno ščuvajo proti socializmu oziroma proti takozvanemu avstromarksizmu. V teh listih je siromak vse drugo čital, samo tega ne, da je **prejemal edino po zaslugi socialistov brezposelno podpora**, katero je zadnjič dvignil usodnega dne, ko je streljal na vodjo socialistov!

Kapitalizem najema delavstvo, katero vodi v boj proti delavstvu. Delavstvo se vojskuje ter bojuje med seboj za interese delodajalcev v najrazličnejših panogah življenja. Tako dan za dnevom čitamo mnogo bojnih člankov po kapitalističnem časopisju, ki jih pišejo po večini najeti časnikarji za plačilo. Drugi zopet za plačilo protidelavskega časopisja prodajajo — med delavstvom. Tako časopisje je čisti strup za proletarijat, ki poraja potem razne Strebingerje. Kapitalist sam ne bi nikoli mogel biti ljudstvu nevaren. Toda on ima denar, ki mu ga je zaslužilo ljudstvo, da kupuje z njim strup za ljudstvo. Zato je čim večja in čim izdatnejša izobrazba nužno potrebna.

O kongresu Socialistične stranke Jugoslavije besedičijo tudi vodilni komunisti. Reči moramo, da tako neresničnega poročila še nismo nikdar čitali. Kongres je sklenil celo vrsto aktualnih resolucij, ki dokazujejo stališče stranke. Radi tega smatramo, da bi mi sami sebe osmešili, če bi se spuščali v polemiko z neresnim zavijanjem. Bodite kar brez skrbi za nas; naš program in naša načela so socialistična in po tej poti pojdemo.

Prepovedan komunistični shod v Ljubljani. Za nedeljo, dne 13. t. m. so sklicali ljubljanski komunisti shod v Mestni dom. Policija jim je pa shod prepovedala. Govoriti so hoteli na shodu o stanovanjskem vprašanju, novi naredbi o delovnem času in o slavni glavnjači. Torej o samih stvarih, ki jih delavstvo že dobro pozna. Čudimo se pa policiji, da je ta nedolžni shod prepovedala. Skoro ne verujemo, da bi se policija bala ljubljanskih komunistov in zato tudi ne razumemo, zakaj se je shod prepovedal. Glede zakona o stanovanjih in o naredbi o delovnem času, ki so že v veljavi, je potrebno samo preštudiranje teh stvari, označiti napake in voditi boj za izboljšanje

slabih zakonov in naredb. To hoče delavstvo in to bo tudi storilo enotno, ker so to zadeve vsega delavstva.

Nemške volitve. Ta teden je zadnji pred nemškimi volitvami, ki se vrše prihodnje nedeljo. Vloženih je bilo 31 kandidatnih list. Tak luksus si lahko privoščijo Nemci, ki imajo nad 40 milijonov volilcev. V samem Berlinu je 3,187.334 volilcev in volilk. Kot poroča »Zagreber Morgenblatt«, je predsednik nemškega Reichstaga, s. Löbe, sprejel te dni neko skupino časnikarjev, ki je hotela zvedeti njegovo mnenje o izidu volitev. Sodr. Löbe je rekel, da ni rad prerok, vendar misli, da sme reči, da bodo levičarske stranke pridobile kakih 30 mandatov. Med te stranke pa s. Löbe ne šteje komunistov, ampak samo one stranke, ki stoje na temelju Weimarske ustave, to so pa razen socialistov centrum in demokrati. Druge stranke pa proročujejo, da bodo socialisti sami toliko pridobili.

Komunisti proti komunistom! Osrednje glasilo nemških levičarskih komunistov (Trotskijev struje) prinaša senzacionalna odkritja o Stalinovih komunistih (kateri struji pripadajo tudi naši komunisti), ki da stoje že dolgo v zvezah s policijo in ki je že l. 1926 povzročila, da je bil neki komunist, ki je potoval z napačnim potnim listom, aretiran. Denunciacijo je izvršil nek član centralnega odbora. Dosedaj smo mislili, da ono slovito načelo iz znanih enainvajsetih moskovskih točk, ki pravi, da se naj proti nasprotnikom uporabljajo vsa sredstva, velja samo v boju proti socialistom. Kakor vidimo, pa isto velja tudi proti lastni stranki!

Lov na volilce s Hindenburgom. Kakor se oficijelno javlja, je predsednik Hindenburg v zadregi, ker ga nemški nacionalci pri volitvah zlorabljajo s tem, da so izdali plakate, glasom katerih se zahteva: »Mehr Macht dem Reichspräsidenten« — več moči državnemu predsedniku. Plakat je bil uradno prepovedan, vendar so nacionalci izdali nov plakat. Značilno je, da si tudi druge nacionalistične stranke lastijo sedaj Hindenburga, ki je vsled tega v nemali zadregi.

Ure in zlatino na mesečne obroke brez povišanih cen. Ilger, Maribor, Gosposka ulica 15.

Uničujoč poraz žolte delavske organizacije na Angleškem. Po velikem rudarskem štrajku se je v Nottinghamshiru ustanovila žolta, takozvana nepolitična organizacija rudarjev in sicer pod vodstvom bivšega delavskega poslanca Spencerja. Lastniki rudnikov so hiteli to novo rojeno dete priznati. Med tem pa je Unija rudarjev izvedla v celem distriktu glasovanje in nova nepolitična, podjetniška

LEO SILA:

Človek mrtvaških lobanj.

Kronika raztrganih duš.

15

»Ali je Boža lepa?« Počasi, skrivnostno, izvijajoče in obtožujoče je vprašala lepa gospodinja. Leo je vzkipek. Samolastno posegati v njegove sanje, v njegova hrepenenja, čitati njegov dnevnik.

Ne. To je skrajna nesramnost. Nezaslišano. »Gospa! To je nesramno. To je indiskretno. Niti mojih pisem, niti dnevnika nima nihče pravice pregledovati. . . . Gospa, tega bi ne bil mislil od Vas.« Bolestno, razočarano. In gospa se je smejala mlademu človeku, ki je vzkipek ob njeni radovednosti. To ga je razvnelo še bolj. »Kaj si sploh mislite, kdo ste. Še moja mati mi ne pregleduje pisem, niti dnevnikov, pa se drznete vi. Nesramnost.« Sedaj je že kričal.

»Ne kričite vendar, ste še premladi, da bi kričali name.«

»Mlad sem ali tje. Take stvari ne dovolim. Povedal bom gospodu. Vašemu možu bom povedal, da bo vedel za vašo radovednost.«

»Se ne bojim ne vas ne svojega moža. Kako si drznete tako kričati nad menoj. Kdo pa ste vi? Gimnazijček. Ali mislite, da sem vaša kravja dekla, ker tako kričate. Se vidi, da nimate vzgoje.«

»Samo moja rodna mati ima pravico pregledovati moje zapiske. . . in ne vi,« je onemoglo vzkliknil Leo. »Mati takega falota bi niti ne hotela biti.« Zaloputnila je vrata za seboj in šla. Leo se je ves razburjen sesedel na posteljo. Cela dva dni ni spregovorila z njim. Tudi odzdravljala mu

ni. To ga je bolelo. Začel si je očitati. In vmes je padla tista usodepolna promena. Ko je namesto za Božo, postopal za tisto šiviljo. . . . Tretji večer, ko je zopet posedala v kuhinji, čitala in si kuhala čaj, je ponižno potrkal in jo prosil odpustitja. Tako je kapituliral. Ni mu dalo prej miru. Posedal je v svoji sobi, slišal, da je v kuhinji. Mo-goče je ropotala nalašč. Da ga prikljče, privabi. In šel le. »Oprostite, gospa, da sem bil tako surorov. . . . Teško mi je sedaj. Lahko bi se pogovorila. . . . Oprostite.« Tako je kapituliral. Zakaj? Sam ni vedel. Ali radi njenih lepih oči, radi tistih pogovorov, radi čaja. . . . Teško mu je bilo in je kapituliral. Prijazno smehljač mu je odpustila, ponudila čaj. Dolgo v noč sta se pogovarjala. Zno-sil je vse z verzi popisane papirje, ki jih je gospodinja na skrivaj že prebrala, in jih vrgel v peč. Ob žerjavici so se počasi užigali, zvižjali, vzplamteli v plamen, ki je v naglici vpepelil vse. Gledala sta zadnje utripanje uničujočega ognja. »Poglejte, gospa, kako moder je plamen. Tam tisti, zadnji. . . ki umira. . . . Ali veste, pri nas pravijo, da je modra barva. . . barva hrepenenja.« »Otrok!« je pošepnila. Pogledal ji je v oči. V tiste žive oči, ki so še ravno tako žejale po življenju, kakor so njegove komaj začele. . . .

Imela je modre oči.

Zgodilo se sicer ni nikdar nič. Leo se je bal. Prestrahopeten je bil. Strah ga je bilo končnega trenutka. Tudi sram ga je bilo. Ona pa je čakala, čakala, dočakala ga ni nikoli. . . . Jezila se je zato včasih. Samo lep, svilen, moder robček mu je kupila v spomin. Možu in njemu. Da bi mož ne godrnjal ali pa kaj mislil. Leo je nosil robček v pr-

nem žepu. Še vedno. Modra barva je barva hrepenenja.

Sredi noči, ko so ti spomini naglo kot film leteli skozi trdno glavo, je bila edina njegova misel: »Zakaj nisem tega, kar vem danes, vedel takrat? Lepa je bila. Mlada. Mož bi ne vedel. Meni bi bilo prikrasanih tisoč trpečih trenutkov, prikrasanih mnogo razočaranj radi tistih sanj. . . . Konec. Samo to je vse, je dejal Matjaž. Naj bo. Nič več sanj, nič strahu. Samo enkrat živiš. Glej, da ti ne bo žal veselega trenutka, žal utehe, ki si jo pustiti mimo sebe. . . .«

Kakor da je prespal razočarane sanje, se je zbudil drugi dan svež in bister. Pozno. Solnce je stalo že visoko in sijalo v sobo. Bratova postelja je bila prazna. Iz ceste se je slišalo ropotanje voza in težki koraki konjev. Hlapec Matjaž. Skočil je s postelje, se umil v mrzli vodi in nato sedel k mizi. Čez pol ure je imel hlapec Matjaž lepo spisano pismo.

»Ej, ti ga veš, Leo! Ti ga pihneš.«

»Ali sem dobro napisal?«

»Uj, dobro! Hvala!«

In Matjaž je ves zadovoljen zbežal v hlev ter skril Leonov rokopis pod vzglavnik. Opoldne, ko je imel uro počitka, je zopet privlekel kos deske, jo položil na posteljo in začel pisati: »Draga Micika. . . .« Kakor mu je Leo napisal. Preprosto, a rimano. Oj, rimano! To mu je ugajalo. Kar celo pesem je napisal. Leo zna. Leo je dober človek. Pameten. Iz njega še bo nekaj. Tako je med pisanjem modroval. Zvečer je dal pismo na pošto. V nedeljo je plesal z Miciko. Hej, juhu! Veselo je živeti, na totem svetlu. . . .

(Dalje prihodnj.)

organizacija ni dobila niti petine glasov. Na splošno rudarsko zvezo »Unijo« pa je odpadlo 32.000 glasov. Podjetniki so morali s kislimi obrazi zopet »Unijo« priznati kot edino in legalno zastopnico rudarjev.

Koliko prebivalcev ima Sovjetska »Unija«. Celokupno število prebivalstva Rusije znaša, po podatkih najnovejšega ljudskega štetja: 146.964.366 oseb. Od tega je: 71.010.659 moških in 75.953.707 žensk. Nad sto let starih je 29.498 oseb.

Jugoslovanski generalni konzulat v New Yorku potrebuje točne podatke, kdaj in kje je umrl Marko Kos iz Rasteza št. 6, srez Brežice; govori se, da je umrl v Ralpton. Vse osebe, katerim so znani tozadevni podatki, se naprošajo, da jih sporočijo izseljenišnemu komisarijatu v Zagrebu, Kamenita ulica št. 15.

V zdravilišču »Termi« v Laškem razpisuje Pokojninski zavod za nameščence v Ljubljani za dva svoja zavarovanca za dobo od 15. maja do 15. junija 1928 za vsakega za pol meseca prosti mesti s prvovrstno preskrbo, in sicer s prosto sobo, popolnoma vso prehrano, zdravniško pomočjo in kopanjem, toda brez potnih stroškov. Kolka proste prošnje se vlagajo pri zavodu do dne 5. maja opoldne in morajo biti opremljene z **uradnim spričevalom**, da prosilec nima premoženja in z zdravniškim potrdilom, da boleha za protinskimi ali revmatičnimi obolenjem lažje vrste, da bi bilo zdravljenje v termalnem kopališču potrebno, da je **od 15 dnevnega zdravljenja pričakovati** zboljšanja in da prosilec lahko potuje brez spremstva. Prosilec mora navesti, koliko družinskih članov živi z njim v skupnem gospodarstvu in koliko imajo dohodkov.

Vinjete VIII. Ljubljanskega velesejma. Gospod minister pošte in telegrafa je dovolil, da se smejo nalepljati na vse pisemske poštne pošiljke vinjete kot reklama za to prireditelje. Vinjete so zelo okusne v raznovrstni izpeljavi. Uprava velesejma jih tvrdkam dostavi brezplačno ter jih naproša, da se pridno poslužujejo teh vinjet.

Pevski zbor ljubljanske »Svobode« je sklenil na svoji zadnji seji, da ustanovi svoj mešani pevski zbor, ki ga v Ljubljani še nimamo delavci. Pevci in pevke naj se priglajajo osebno pri s. Štuklju v Gradišču št. 2. Imeli bomo dobrega pevovodjo. Vaje bodo za člane in članice posebej.

Tombola železničarskega glasbenega društva »Zarja« se vrši nepreklicno 3. junija 1928 ob 3. uri popoldne. Delavska godba potrebuje nove instrumente in zato segajte po srečkah, ki stane ena samo 2.50 Din. Dobitki pa so zelo lepi in dragi.

Tiskovni sklad. Sodrug Ivan Vrhovec iz Ljubljane je nabral 75.60 Din za tiskovni sklad. Iskrena hvala. Sodrug, posnemajtel!

Iz stranke.

Občni zbor kraj. org. SSJ v Mariboru se bo vršil v sredo, dne 16. maja ob pol 8. uri zvečer v »Ljudskem domu«.

Esperantsko gibanje.

Dne 20. apr. zvečer se je vršil v hotelu Halbwidl letošnji redni občni zbor društva mariborskih esperantistov. Iz odborovega poročila povzamemo sledeče podatke, ki bodo gotovo zanimale naše bralce.

Društvo, čigar namen je, s pomočjo mednarodnega pomožnega jezika širiti idejo bratskega sporazuma vseh narodov, je priredilo v preteklem letu štiri tečaje za učenje tega jezika, med njimi poseben tečaj za tukajšnjo organizacijo grafičnih delavcev. Te tečaje je obiskovalo okoli 70 oseb, posebno iz delavskih vrst. Tudi je priredilo društvo dva lepo uspela propagandna večera, prvega v »Ljudskem domu«, drugega v proslavo spomina velikega ustvaritelja jezika in človekoljuba dr. Zamenhofa decembra 1927. v Gambrihovi dvorani. Na obeh večerih je bilo naše delavstvo častno zastopano. Lansko jesen je predaval prof. Rakuša v »Ljudski univerzi« v Celju o pomenu esperanta. Kako zanimanje vlada za ideje esperantizma v Celju, nam dokazuje dejstvo, da je lani 180 Celjanov obiskovalo učne tečaje. Dobro so obiskovani družabni sestanki, ki se vrše vsako sredo v društvenih prostorih tukajšnje gimnazije in kjer so na razpolago tudi knjige in časopisi.

Esperantsko društvo v Mariboru je duša in središče esperantskega gibanja v mariborski oblasti. Sedaj obstoje poleg glavnega društva v Mariboru še organizacije in klubi

pri Sv. Lovrencu na Pohorju in v Rušah, katerih člani so skoraj izključno naši zavedni delavci. V kratkem se osnujejo nove postojanke v Mežici, v Dravogradu in v Ptujju.

Esperantsko gibanje podpirajo v prvi vrsti delavski sloji, ker se težnje esperantizma strinjajo s težnjami delavstva: čuvati predvsem čut človečanstva in boriti se proti predsodkom pretiranega in škodljivega nacionalizma, proti plemenski in verski mržnji. To kažejo predvsem člani društva in dejstvo, da so voditelji delavstva odločni prijatelji in poborniki Esperanta.

Poleg delavstva je med esperantisti tudi precej uradnikov, učiteljev, sodnikov itd., ki se čutijo eno z delavstvom v težnjah, ki jih goji esperantsko gibanje. Tako je sestavljen tudi odbor, v katerem je med drugimi tudi naš sodrug Ternovšek.

Svetovna vojna in njene pogubne posledice so pokazale, da moramo vsi ljudje iskati in poudarjati predvsem to, kar nas veže, kar nam je vsem skupno, ne pa to, kar nas loči. To spoznanje je pospešilo nenavadni razvoj esperantizma po vojni, ki je dandanes znan in spoštovan po vsem svetu.

Zato pa priporočamo našemu delavstvu, da pospešuje stremjenja tega koristnega in potrebnega društva, da se samo zanima za jezik in ideje in da pripomore tako h končni zmagi resnice in pravice vseh slojev in narodov. Vivu Esperanto!

Iz delavske Slovenije.

Maribor.

Repertoar mariborskega gledališča.

V torek, dne 15. t. m.: »Svet.« Ab. B. Premijera.

V sredo, 16. tm.: »Lepa pustolovščina.« Ab. D. Kuponi.

Pristaši ideje seziganja mrličev se vabijo na sestanek, ki se bo vršil v ponedeljek, dne 21. maja, ob pol 8. uri zvečer v »Ljudskem domu«.

Ljudska univerza v Mariboru. Nedeljski izlet na Remšnik se radi nestalnega in slabega vremena preloži na poznejši čas. Za izlet v Celje in Laško v nedeljo, dne 20. maja, sprejema prijave tajnik prof. Kos, Korosčeva ulica 2 (dvoriščno poslopje). — V petek, 18. t. m. predavanje ravnatelja zavoda za žensko domačo obrt v Ljubljani o »ženski domači obrti«. Obenem bo razstava ženskih ročnih del v veliki kazinski dvorani.

»Krasote« mariborskega mesta. Maribor je lepo mesto. Maribor je po vojni avanziral, postal je center oblasti, kamor se shajajo od časa do časa oblastni zakonodajci velikega dela spodnje Štajerske, Prekmurja in majhnega dela Koroske. Maribor ima celo, ali bolje rečeno, je imel opero, kar je mogoče samo v vele mestih in zato se Maribor trudi, da se postavi ter reprezentira zlasti pred tujci, da pritegne k sebi tujski promet. V to svrhu ima Maribor svoje olepševalno društvo, katerega člani prispevajo letno Din 10.— Temu dru-

štvu predseduje sam gospod podžupan, kateremu se od časa do časa malo pokadi v mariborskem dnevniku ali celo — v »Jutru«. Mi socialisti smo že mnogokrat naglašali, da nam je veliko ležeče na tem, da je mesto lepo na zunaj, ampak tudi na njegovo notranjost ne polagamo nič manjšo važnost. Naše malomeščanstvo pa se ne briga čisto nič za notranjo lepoto, ampak raje notranjo grdobo skrrije ter z rjuho pokrije, da se izvestni ljudje ne škandalizirajo. Toda gospoda, ki si domišlja, da skrbi vsaj za zunanjo lepoto mesta, se zelo vara. Normalen človek bi si olepševanje mesta tako zamislil, da se n. pr. posveča onim delom mesta največjo pažnjo, kjer se vrši največji promet. To pa je v bližini kolodvora. V Mariboru pa je ravno kolodvorska okolica najbolj zapuščena ter zanemarjena. Nasproti glavnega kolodvora se nahaja Kolodvorska ulica, ki je v tako škandaloznem stanju, da bi jo bilo težko primerno opisati. Omenjena ulica je zelo kratka in ne vodi sicer v prometni center, pač pa na Zrinskega trga, ki tvori majhen park. Ulica je blatna in če le malo dežuje, nastanejo mlake in manjka samo še nekoliko gosi in rački, pa bi rekli, da smo na — gmajni. Na vogalu Aleksandrove ceste, torej nasproti kolo-

dvora, se nahaja velik konstanjev vrt, ki pa je v skrajno škandaloznem stanju. Ta vrt, ki zgloda, da nima gospodarja, je bil nekoč ograjen, toda ograja je že davno razpadla in stavim, da se v celji mariborski oblasti ne bi našlo kaj takega ali pa celo gršega. In da bo slika grdobije še bolj popolna, za to skrbi dr. Leskovarjeva občinska, sreska ter oblastna uprava z Olepševalnim društvom skupaj, Aleksandrova cesta je ravno pred kolodvorom v enakem stanju, kot že opisana Kolodvorska ulica. V kolikor ni ta cesta, ki leži vdolž kolodvora, vsled neprehodnega blata grda, se je tam nekoč navozilo velike kupe gramoz in med gramozom pa se zopet nahajajo kupi starega blata, ki čakajo tam menda, da jih bo sam bog proč spravil, t. j. da se bodo spremenili v prah. Ne smemo pri tem pozabiti na tisto staro mariborsko znamenitost, mimo katere mora vsak tujec in domačin, ki ima na glavnem kolodvoru kaj opraviti, in to je tisto famozno stranišče, katerega kanal se steka preko pešpoti na — Aleksandrovo cesto, kjer tvori ravno te dni gnojnica prav čedno jezerce. Blok nacional v občinskem svetu je obljubil, da bo odstranil ostudno ter negnusno stranišče ter da bo postavil novo podzemno. Toda obljubiti in napraviti je menda preveč! Pri malo dobre volje bi se lahko Aleksandrovo cesto, vsaj vzdolž kolodvora tlakovalo, ko ima mestna občina ogromno množino kock, ki leže že nad leto dni po raznih cestah in ulicah nakopičene. B.

Od Črne do Mežice.

Potrebno je, da vam pošljemo par vrstic iz tega grabna, da bodo tisti, ki se jih tiče, še enkrat spoznali, da brez dela ni jela, brez fundamenta ne stavbe — in da brez sloge ne miru. Pri nas je na žalost še vedno dosti ljudi zlasti ljubih bernotovcev, ki tega nečejo priznati. Vendar se počasi svita, brrrnotizem se pri nas ruši. Ljudje zapuščajo preroke, ki so jim toliko škodovali, da bodo morali končno zapustiti to kritično dolino. Pa imamo tudi še drugače interesantne ljudi tukaj. Nedaleč od Črne je neko lesno podjetje, pri katerem je zaposlen neki paznik, čigar ime za danes zamočimo, ki postopa z delavstvom kakor s kakšnimi rekruti v vojski. Če mu kak delavec ne ugaja, temu je na razpolago delavska knjižica. Marsikdo je bil zato reduciran in neki star delavec je bil celo odpuščen, čeprav je potreben vpokojitve. To pa zaradi tega, ker je mož že ves izmozgan. Pa pojdi sedaj na cesto, ker ne moreš več garati kot stroj. Na njegovo mesto je prišel baje mlad fant. Tako je pri nas. Lesni delavci, izpreglejte in si postavite na novo svojo nekdanjo organizacijo, katero ste po demagogiji brrrnotovcev zapustili. Ne bodite mrtvi; vsi nazaj v organizacijo lesnih in sorodnih strok! Ali nimate še dovolj dokazov z redukcijami, krčenjem plač itd., da vam je organizacija potrebna? Kako vas bo še bičala buržuazija, ako se ne vzbudite in organizirate. Naj bi za danes

„Vstanite sužnji iz prokletstva!“

(Kako je nastala »Internacionala«.)

Po delavskih je stal Adolphe Degeyter (Dežajter) pri nakovalu. Zaposlen v neki železarni v Lilu, je stremel po osvoboditvi iz vsakdanjega suženjstva najemnega dela. To stremljenje je naredilo, da je on, od narave zelo muzikalno nadarjen, uglasbil pesem, ki je danes pesem svetovnega proletarijata.

Mnogi so se že zaman vpraševali, kako je nastala »Internacionala.« Delavski list »Réveil du Nord«, katerega je tudi Degeyter čital dnevno, prinaša sedaj poročilo, kako je rojena ta naša himna.

V nekem socialističnem časopisu je izšla najprej pesem:

»Debout les damnés de la terre«. Spesnil jo je Pottiers. Kakor mnogo drugih, ki so čitali to pesem, je navdušila tudi Delory-a, voditelja socialistov in poznejšega poslanca in predsednika občine v Lilu. Na mnoga njegova vprašanja, kdo bi znal ugla-

biti to pesem, je njegov prijatelj Bargot odgovoril:

»Ako kdorkoli to zamore, bo to sodrug Degeyter.«

Še tisti večer je odšel Bergot k Degeyteru in mu dal besedilo »Internacionala«, naj ga uglasbi. Počasi kakor bi zlogoval, je čital Degeyter besedilo »Internacionala«. Čital ga je še enkrat in še enkrat, pojoč neko melodijo. Besedam se je pridružil ton, a stihu ritem: navdušen in močan ritem »Internacionala«. Minila je noč in skladba je bila gotova. Ko je prišel drugi dan Bergot, mu je Degeyter že pel in igral gotovo »Internacionalo«.

»Lepše mi dosedaj še ni uspela nobena pesem«, je moral sam priznati.

Že v nedeljo je pel z grupo svojih prijateljev »Internacionalo« v strankinem lokalju. Kmalu nato je pelo delavsko pevsko društvo »La Lyre des Travailleurs« v Lilu »Internacionalo« na koncertu. Poslušalci so jo pozdravili z burnim navdušenjem.

Svojo popularnost je dobila »Internacionala« najprej v Franciji leta

1900. Tedaj je na koncu kongresa tujinjenja, ki je imel narediti konec neprestanim razkolom socialističnih vrst od leta 1882, ves kongres navdušeno prvokrat odpel »Internacionalo«. Od takrat je našla »Internacionala« svojo pot med delavne mase vseh dežel, a Degeytera, njenega skladatelja, pa je stalno zasledovala zla usoda.

Najprej ga je zadela nesreča v družini. Umrli sta mu soproga in mati. Ostal je osamljen. Leta 1914 je napočila vojna in Nemci so zasedli Lile. Degeyter, kot mestni nastavljenec je moral izpolnjevati naredbe nemških oficirjev. Ko je izbruhnila v Lilu epidemija tifusa, je bil proglašen tudi Degeyter za osumljenega, da nosi v sebi klice te bolezni. Bil je zato prisiljen, da se vsaki dan prijavi vojaško-zdravniškemu pregledu. Medtem pa Degeyterja prvi in niti drugi dan po tej naredbi ni bilo k pregledu, dasi mu je zato pretil zapor.

Kaj je bilo?

Skladatelj »Internacionala« — je končal svoje trpljenjapolno življenje. Našli so ga obešenega. To je bilo 15. februarja 1916. Pokopali so ga na

tihem, ker so vojne oblasti na višje povelje prepredile, da bi ga njegovi sodrugi in prijatelji spremili k večnemu počitku.

Zapuščen in neokrašen je bil Degeyterov grob. Vojni grob med tolikimi vojnimi grobovi. Ko je končala vojna, je smatral sedanji predsednik lilske občine, Roger Salengro, za svojo dolžnost, da obišče Degeyterjev grob. Lista pokopanih na južnem pokopališču je dajala sledeče podatke:

»Degeyter Adolphe, 57 let, oddelek 18., 6. vrsta, 13. truplo.«

Na tem prostoru je stal trohneč križ z izbledlim napisom na tablici. To je bilo vse. Tu je ležal skladatelj »Internacionala«, bojne pesmi svetovnega proletarijata.

Danes na Degeyterovem grobu, med obema vitkima jelkama, stoji veliki kameniti spomenik — dar lilskega proletarijata — na katerem se z izklesanimi besedami in z začetnimi notami sporoča, da tu počiva skladatelj rdeče himne. Degeyter bo ostal nepozabljen, dokler bo živela »Internacionala«. In ona bo živela — večno!

zadostovalo. Se enkrat: Na noge, delavci, na delo: eden za vse in vsi za enega. — Delavec.

Šoštanj.

Plenarna seja članov vseh socialističnih organizacij, to je SSJ, »Svobode«, Zveze usnarjev in vabljenih se bo vršila v četrtek, na praznik, dne 17. maja 1928 točno ob 9. uri dopoldne v dvorani Zadrúžnega doma v Šoštanju. Dnevni red: 1. Poročilo o občinskih zadevah in sklepi k temu. 2. Organizacijske zadeve. — Vse prizadete se prosí, da se sestanka točno in zanesljivo udeležijo.

Ruše.

Podpisani pozivljamo dotičnega, ki mi je dne 1. maja 1928 iz posebne sobe v gostilni Novak odnesel aktovko, da isto v omenjeni gostilni odda, ali pa takoj pošlje na moj naslov s pošto, ker bi bil sicer primoran v nasprotnem slučaju nastopiti proti njemu sodnim putem. Priče, ki so ga pri tem dejanju videle, so na razpolago.

Žižek Franc.

Žreče.

Letošnja 1. majska proslava je izpadla v naše zadovoljstvo. S. Krištof iz Pragerskega se je udeležil našega shoda, ki je bil prav dobro obiskan, kot referent. V svojem govoru je predvsem povdarjal pomen osemurnika za delavstvo. V zvezi s tem je še posebej opozarjal delavstvo na njegove kulturne naloge. Tu je treba — z ozirom na prilike — predvsem voditi boj proti alkoholu, ki upropašča delavca in njegovo družino. Predvsem je treba delavcem solidarnosti; složni in kot prijatelji med seboj bodo tudi kos kapitalističnemu izkoriščanju. Govor s. Krištofa je napravil na nas vse dober vtis in želimo si, da bi njegove besede našle pravega odmeva v naši delavski občini.

Jesenice.

Devetletni Robert — Hlapec Jernej. Sodrug Jeram iz Jesenic nam poroča: Dne 3. maja tl. sem bil poklican v Kranjsko goro k sodišču radi konkurence, ki jo baje vrši proti Konzumnemu društvu za Slovenijo podružnice Javornik neki uradnik, proti kateremu se vodi tožba. O tem bom še pisal, ker zadruge se bodo morale proti taki konkurenci bolj braniti. V vlakcu sem pa naletel na 9-letnega R. Š., ki je bil tudi na poti k sodišču iskat pravice. Seveda ga je spremljal oče, toda devetletni Robert je bil, ki je šel pravzaprav sam terjat pravico. Vprašam ga: Za kaj gre? Mali Robert pa pokaže krvave podplutke na nogah od palice in zdravniško spričevalo ter pove: G. kaplan me je pretepel, ker nisem znal za birmo.

Pridemo na sodišče v Kranjsko goro. Mali Robert in kaplan (Kastelič) sta poklicana. Ker sem tu, grem še jaz za njima; očeta pa ne pustite notri. Ko vstopim, mi pravi g. sodnik: »Kaj pa vi hočete?« Pravim: »Nič!« Sodnik: »Potem pa počakajte zunaj.«

Jaz: »Oprostite, g. sodnik, mislim, da je razprava javna?« Sodnik: »A, ja — hočete prisostvovati — potem se vsedite tam-le; če ne boste mirni, vas pustim vreči ven!« — No, tako, razprava se prične.

Mali Robert gleda križanega med svečami in sodnika z velikimi očali. Nedvomno ga preletava strah za — njim sedi katehet, ki mu je s palico hotel vteptati nauk Kristusove ljubezni. Pred njim mož pravice v črnem oblačilu — na leci pa še en gospod — zastopnik državnega pravnika.

Sodnik (g. Kalan), priletel samski gospod (znan kot zelo pobožen gospod, ki gre vsak dan k sv. maši): »No, Robert, ali sta kaj v sorodu z g. kaplanom?« Robert: »Ne!« Sodnik: »Ali sta si kaj v jezi?« Robert: molči. (Misli si je gotovo: prijatelja že ne moreva biti, ker me je tako pretepel.) Sodnik: »No, Robert, povej, kako je bilo. G. kaplan te je menda s tole palčico malo pretepel — no, in zakaj?« Robert: »Vprašan sem bil za birmo, pa nisem znal.« Sodnik: »No, in potem?« »Potem me je pa g. kaplan ven poklical od spred.« Sodnik: »Kaj pa je bilo potem?« Robert (zajokan): »Potem me je pa pretepel — še bolj joka — dva dni nisem mogel držati peresa, ker me je po prstih in po nogah.« Sodnik: »No, kolikokrat pa te je vdaril? Trikrat, kaj?« Robert: »O, večkrat!« Sodnik: »Morda desetkrat?« Robert: »Še večkrat.« Sodnik: »No, recimo, desetkrat, no, pa saj to ni bilo tako hudo; jaz sam sem se poskusil tepsti s to palčico — pa jo še čutil nisem!« Robert (molči). Sodnik: »Orožniki poročajo tu, da nisi ubogal in da ti doma dajejo potuho. Robert molči.

Sodnik: »No, g. Kastelič, kaj imate vi primoniti kot obtoženec?«

Obtoženec: »Poleg tega, kar sem vam že predložil, pripomnim še, da sem fanta vprašal, a čisto nič ni znal in ko sem ga vprašal, zakaj se ni nič učil, se mi je smejal. Gospod sodnik, sicer pa je to en razred, v katerem je ves napor brez uspeha; vsi smo obupani, tudi učitelji; sicer pa gremo za tem, da ta razred ukinemo — je nemški in v njem najslabši material. Dalje pa mislim, da je gotovo mati, ki je zelo furjasta, našuntala otroka, kako naj tu govori. Mogoče ga je pa tudi sama pretepla — in ni izključeno — d a izvirajo podplutbe od nje.«

Sodnik: »Robert, ali te mama kedaj natepe?« Robert: pokima z glavo. Obtoženec: »G. sodnik, prosim, ker je ravno g. Jeram tu in ker učim tudi njegove otroke, naj se ga zasliši, kaj mu njegovi otroci povejo o meni?« Sodnik: »Torej, g. Jeram, kaj imate pripomniti?« Jeram: »Jaz se z mojima otrokoma vse pogovorim, toda, do sedaj mi nista povedala še nikoli kakih pritožb; samo deklica mi je rekla, da je enkrat morala stati pri kaplanu. Frapiran pa sem bil, ko sem to zvedel vsled tega, ker isti gospod poučuje tudi moje otroke. Moje mnenje je, če hočemo imeti zdrave in svobodne državljanke, vzgojene iz naše mladine, da se jih ne bo tako vzgojilo s palico. Jaz to obso-

jam, ker ni to pedagogika. Pripomnim še, da je sumnja g. kaplana nepravilna, da bi bila namreč mati učila malega, kako naj govori, ker sem čul očeta v vlakcu, ki mu je naročil — naj pove in govori samo čisto resnico kot je bilo. Uverjen sem, da bo ostala ta sumnja s čudnim utisom v tej mladi duši; naj g. kaplan to popravi. Dadje dvomim, da ib mamica Roberta hudo tepla; vem le, da je včasih bolna; vem pa tudi, da ima oče zelo rad malga Roberta.«

Obtoženec: »Gospod sodnik, iz vsega razvidite, da se hoče iz te malenkosti napraviti proti meni celo politično kampanjo. G. Jeram je predsednik socialistične organizacije.« Jeram: »To ni res, g. kaplan!« Obtoženec: »Pa ljudje pravijo tako.« Jeram: »Ponosem bi bil na to, a ni res — socialist sem pa.« Obtoženec: »Vsekakor ste pa voditelj vsega tega.« Jeram: »Tudi to ni res — jaz sem tov. delavec.« Obtoženec: »Ja, pa ljudje pravijo tako. Pa gospod Š. je tudi socialist.« Jeram: »Tudi to ni res; ni več pri nas organiziran.« Obtoženec: »No, ja, saj vem, tedaj komunist.« Jeram: »To pa sploh ni.« Obtoženec: »Pa saj kupuje pri vas!« Jeram: »Tudi to ni res, ker vem, da kupuje pri Čufarju. (Opomba pis.: Čuser je klerikalec.) Obtoženec: »Pa je vsaj to dokaz, ker se tako zanimata za to, da ste sem prišli.« Jeram: »Tudi to ni res; klican sem v eni drugi zadevi.« (Sodnik potrdi.) Obtoženec: »Potem mi pa, prosim, oprostite.«

Razsodba: Obtoženec g. Kastelic, kaplan, prost.

Sodnik pokliče očeta in mu sporoči: »Razprava je končana, obtoženec prost, končano.« Oče Š.: »Kako je to mogoče; to ni po pravici; fantu se še sedaj poznajo udarci.« Sodnik: »Ni mogoče s to palico, sicer pa morajo vzgojitelji v šoli imeti pravico do kaznovanja do neke mere, da uveljavijo red in pouk.« Oče Š.: »A, tako; če bi ga jaz tako natepel, bi bil gotovo kaznovan.« Sodnik: »O, za to malenkost pa še ne!« Oče Š.: »No, če je tako, ga bom pa nagarbov, da bo ves plav.« Sodnik: »Tako pa ne, tedaj boste pa kaznovani; zakon ščiti prekomerno.« Oče Š.: »No, kako je potem zakon — fant je ves plav — gospod kaplan pa prost; ali je to pravica?« Sodnik: »Končano je; vam ni dana pritožba, vložiti jo more samo g. funkcionar. (Misli zastopnika državnega pravdnštva.) Z njim se pogovorite. (Zastopnik državnega pravdnštva k oprostilni sodbi in ničesar ni pripomnil.)

Taok je mali Hlapec Jernej iskal pravico — in ni je dosegel. Samega sodnika pravice je slišal, da je razsodil, da se ga sme tepsti še naprej. Devetletni Robert ni terjat pravice samo za sebe, ampak za sto in stotisoče proletarskih mladih kameradov jo je terjat — pravico proti zastareli »prigel-pedagogiki«. Dokler bo živ, ne bo pozabil tega. Da bo pa mali Robert zmagal in svoje pravice uveljavil, da se ukinejo Hlapci Jernej in

Mobilije vsakovrstne od navadne do najfinejšje izdelave iz mehkega, trdega kakor tudi inozemskega lesa po najnižjih cenah. Samo lastna izdelava v Produktivni zadrugi mizarskih mojstrov. S prvim majem zelo znižane cene, solidno in dobro delo kakor tudi enoletno jamstvo.

Maribor, Grajski trg štev. 3.

Enkratna ponudba.

Vsakdo, kdor za pol leta, t. j. za čas od 1. aprila do 30. septembra naroči ali pa obnovi naročnino za Radlowelt, dobi po svoji volji eno izmed tukaj navedenih treh knjig od Hans Günther u. Dr. P. Stuker in sicer: Radioexperimente, Mk 3.80; Radio-technisches Lexikon, Mk 3.60; Wo steckt der Fehler? Mk 4.— zastoj. Naročite se še danes! Samo oni abonenti imajo pravico do premije, ki pošljejo naročnino do 10. IV. in 1 S (šiling) za pošto in zavojnino.

I. MARIBORSKA DELAVSKA PEKARNA R. Z. Z. O. Z.

Ustan. 1898 MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA ŠTEV. 36—38 Telefon 324

Prodajalne v Slomškovi ulici štev. 2 in na Glavnemu trgu štev. 18

Moderno in higijensko urejena pekarna. — Priporočamo vsem organiziranim delavcem in delavkam naše okusno pecivo v polni teži. Ozirajte se pri zahtevanju pečiva iz Delavske pekarnice pri vseh prodajalcih pečiva na zavarovalno znamko D. P.

Oliver Twisti — to je pa naloga nas odraslih — naloga starišev, delavskih množic. Mali slabotni devetletni Robert je imel korajžo stopiti pred sodnika Pravice — in vi očetje, vi odrasli in matere, ali se ne sramujete vaše strahopetnosti in brezbrizja? Če bo šlo tako naprej, bodo otroci od take vzgoje, seveda predvsem delavski otroci, pričeli od katehetske ljubezni prihajati domov s polomljenimi rebri, že itak od bolnih mater bolni in gladni otroci...

O Kriste... Glejte delavci, brez konca in kraja bi šla ta obsodba naprej, ker terjamo nov svet z drugo moralo, drugo vzgojo, drugo ljubeznijo. Nehote pride na svet in nehote zopet umrje, to je usoda človeka in nihče več ne ve in ob vsej tej neprodinosti resnici naj molčimo večni robi in nad vso krivico — mesto da zakličemo: Stojte!

Te vrste morale je izključila tudi tri deklice iz meščanske šole na Jesenicah, ker starši vseh treh stanujejo v Delav. domu na Savi in so bile zatožene, da so bile na majski proslavi. O, ironija! Gospodje, če mislite, da bodete s tako krivico in strankarsko klerikalno maščevalnostjo nad mladino razrednih bojnikov uklonili naše tilnike v svoj jarem. Nikdar! Zapomnite si: Nikdar! Kolikor moči, toliko pravice. Junaško pa ni in plemenito tudi ne, ako pretepetate otroke, jih mečete sedem tednov pred zaključkom leta iz šole itd.

Spametujte se, delavci in delavke — žene! Z močno enotno politično organizacijo si bodemo rezali v krivico svoje pravice.

V nedeljo, dne 20. maja ob 9. uri dopoldne se bo vršil pri nas javni shod, ki ga bo priredila Socialistična stranka. Na shodu bo poročal s. Petljan. Za shod sam vlada med tukajšnjim delavstvom veliko zanimanje.

Studenci pri Marlboru.

Sporočati moram o slučaju, ki se je dogodil pred par tedni v Studencih in ki priča o krščanski ljubezni do delavstva. Umrli je pred par tedni mati tukajšnjega občinskega odbornika sodruha Robača v starosti 84 let in sicer kot že navadno, brez vsakega premoženja. Živela je zelo siromašno in dobivala od strani občine podporo, v kolikor jo ni podpiral sin. Nastalo je vprašanje, kdo naj plača pogrebne stroške in kapucinsko predstojništvo se je obrnilo na hčer umrle, od katere so zahtevali pogrebne stroške v znesku 270 Din, kakor je iz potrdila razvidno. Pripomniti moram, da so računani edinele stroški pogrebni ceremonij, vse drugo je zaračunano posebej. Pripomniti moram pa tudi, da je na potrdilu podpisan oni gospod, ki pri vsaki priliki raz prižnice udriha po nas. Prosim uljudno, da objavite ta slučaj, ki priča o ljubezni do bližnjega. L. V.

V sredo, dne 16. t. m. ob pol 8. uri zvečer se vrši v gostilni Majhenič članski sestanek krajevne organizacije SSJ. Ker je članski shod zelo važen, se prosí sigurne udeležbe. Odbor.

Zbirajte za tiskovni sklad!

Delikatesna trgovina

FRANC KURINČIČ

Prijeten bufet za sedeče goste. Maribor, Aleksandrova c. 31.

Vsi kupujejo obleke pri

J. Trplinu, Maribor, Glavni trg 17

ker tam se dobi suknjo že od 26 Din naprej, kakor tudi vsakovrstno drugo blago po najnižjih cenah.

Ali ste že preizkusili „PROJA“ ječmenovo kavo?

Dobliva se jo povsod. Dobliva se jo povsod.